

iz štampe o Kongresu i programski dokumenti Kongresa ujedinjenja na kojem je osnovana SRPJ(k), a kojoj se komunistički pokret u Sloveniji priključio odlukom svog travanjskog kongresa 1920. godine, vrlo su pregledno raspoređeni u tri osnovne grupe. Priloženi su i faksimili dokumenata i naslovnih stranica radničke štampe, te nekoliko fotografija.

Objavljena građa raspoređena je u tri grupe: *Dokumenti, Komentarji i Dodatak*. U prvoj grupi objavljeni su: 1) članak dra Milana Lemeža *Naš strankin zbor* koji je bio objavljen u obliku letka a priređivač ga je usporedio sa sačuvanim originalom, ispravivši tako u njemu neke greške; 2) *Resolucija o zedinjenju*, u kojoj Delavska socialistična stranka za Sloveniju izjavljuje da pristupa SRPJ (k) i smatra se njenim sastavnim dijelom, prihvaćajući rezolucije i odluke beogradskog Kongresa ujedinjenja; 3) *Praktični delovni program SDSJ (k)* prijevod je Praktičnog akcionog programa SRPJ (k); 4) *Resolucija o agrarnem vprašanju* ima u uvodu komentar u kojem se objašnjava da su Kongresu ujedinjenja podnesena dva prijedloga rezolucije (Pavla Pavlovića i Dragiše Lapčevića), te da prvi stranački kongres SDSJ (k) prihvaća tu rezoluciju kao svoju; 5) *Resolucija o stanovanjskem vprašanju*; 6) *Resolucija o strankinem tišku* i 7) *Statut SDSJ (k)*, pokrajinske sekcije za Sloveniju, za koji je na Ljubljanskom kongresu istaknuto da je privremenog karaktera jer definitivno oblikovanje stranačke strukture ovisi o konačnoj izgradnji unutrašnje državne organizacije.

Svi spomenuti dokumenti čuvaju se u Zgodovinskom arhivu Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije (ZACKZKS) u Ljubljani.

U drugoj grupi dokumenata objavljeni su prijevodi na slovenski članaka o Ljubljanskom kongresu, objavljenih u *Novoj istini* i *Radničkim novinama*: 1) *Smrt socialpatriotizma v Sloveniji* (*Nova istina*, 16. IV 1920) i 2) *Kongres slovenskih sodrugov* (*Radničke novine*, 7. V 1920).

Treća grupa dokumenata sadrži prijevod na slovenski *Podloge za ujedinjenje* i tekst sporazuma o prestanku djelovanja Socialnodemokratske stranke za Sloveniju i prihvaćanju programskih dokumenata beogradskog Kongresa ujedinjenja (dokument se čuva u ZACKZKS).

Na kraju treba reći da je *Ustanovitev* — kao zbornik osnovne građe o ujedinjenju slovenskog komunističkog pokreta s jugoslavenskim koje je izvršeno osnivanjem Delavske socialistične stranke za Sloveniju (2. ožujka 1920) i njenim pristupanjem u SRPJ (k) odlukom Ljubljanskog kongresa — izvanredno koristan prilog za historičare radničkog pokreta. Oni samo mogu poželjeti da takvih zbornika i objavljene građe bude što više.

S. Koprivica-Oštrič

PRILOZI ZA ISTORIJU SOCIJALIZMA, sv. 6

Najnoviji svezak ovog Zbornika radova, a ujedno i časopisa (sv. 6, 1969, str. 593), koji je postao publikacija Instituta za savremenu istoriju u Beogradu, sadržava, kao i dosadašnji brojevi, niz zanimljivih priloga (o prošlim svescima usp. prikaz u ČSP 1/1970, 213—220).

Sva tri rada, koja ispunjavaju rubriku »Rasprave i članci«, prilog su proučavanju narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije u Jugoslaviji 1941—1945. Prilog *P. Morače*, O osnovnim pretpostavkama državotvornih odluka Drugog zasjedanja Avnoja, ima prvenstveno za cilj da u sintetskom obliku ukaže na neka osnovna obilježja NOB-a (konceptija KPJ o borbi za oslobođenje zemlje i njenu društveno-političku preobrazbu, vojna organizacija NOP-a, karakter okupacionog sistema i politike kvislinških snaga, stvaranje narodne vlasti, klasni karakter borbe protiv vrhova jugoslavenske buržoazije, međunarodni aspekt NOB-a, nacionalno pitanje u revoluciji, i dr.), koja su utjecala na donošenje odluka Drugog zasjedanja AVNOJ-a o uređenju nove Jugoslavije na federativnom načelu, što treba da zajamči ravnopravnost njenih naroda. *B. Petranović* u prilogu: O promjenama u društveno-ekonomskoj strukturi Jugoslavije u toku narodnooslobodilačke borbe (1941—1945), ukazuje na značenje onih čimbenika u NOB-u, koji su utjecali i na društveno-ekonomske promjene u revoluciji. Autor ističe u svojoj analizi dvije bitne faze u tom procesu. Dok se otprilike do sredine 1944. nije postavljalo kao bitno »pitanje radikalnijih promena u oblasti društveno-ekonomske strukture« zbog tijeka NOB-a kao »rata za oslobođenje ispod fašističkog jarma«, dotle je u završnoj fazi revolucije, zbog odlučnih promjena u odnosu snaga, došlo »do postavljanja na dnevni red dubljih zahvata u strukturu buržoaske svojine [...]«. U radu: Neke osobenosti u razvoju prvih NOO u 1941, *D. Živković* razmatra pitanja početka stvaranja revolucionarne vlasti u NOB-u, koja je inače detaljnije analizirao u svojoj monografiji: Postanak i razvitak narodne vlasti u Jugoslaviji 1941—1942. (usp. osvrt B. Petranovića u ovom br. ČSP).

Prilozi koje sadržava rubrika »Iz istorije socijalizma« imaju također karakter rasprava ili članaka i sadrže zanimljive poglede i podatke u razmatranju različitih problema iz pera naših i stranih autora: *K. Oberman*, O ulozi Komunističkog dopisnog komiteta i njegovih odluka 1846; *D. Kačarević*, Svetozar Marković, prevodilac našeg prvog prevoda Marksovog dela Građanski rat u Francuskoj; *S. Kesić*, Neke akcije međunarodnog radničkog pokreta i njihov odjek u radničkim pokretima Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine; *M. Britovšek*, Lenjin u borbi za Treću internacionalu u toku prvog svetskog rata; *A. Reisberg*, Lenjinov put kroz Nemačku 1917; *N. Vojinović*, Ustavno-pravno konstituisanje sovjetske države; *J. Opat*, Osnovne etape i glavni problemi razvitka Čehoslovačke posle drugog svetskog rata.

Uz tri priloga gradi (*V. Pantić*, Prvi svenemački kongres radničkih i vojničkih veća Nemačke; *T. Milenković*, Nekoliko dokumenata o delatnosti jugoslovenskih internacionalista u Mađarskoj Sovjetskoj Republici 1919. godine; *N. Popović*, Poreklo Alekse Dundića) i dva polemička teksta (*D. Leković*, Naučni skupovi »Marks i savremenost« i neki savremeni problemi marksizma; *Z. Kučinar*, Dijalektičke i kritičke avanture — odgovor dru D. Lekoviću), *Prilozi* donose i niz kritičkih i informativnih osvrtu.

I. Jelić